Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi

Cilt: 10 Sayı: 23 Yıl: 2014

International Journal of Management Economics and Business

Volume: 10 Number: 23 Year: 2014

ISSN: 2147-9208
E-ISSN: 2147-9194

Bülent Ecevit Üniversitesi / Bülent Ecevit University

Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 10, Sayı 23, 2014
Int. Journal of Management Economics and Business, Vol. 10, No. 23, 2014

ISSN: 2147-9208
E-ISSN: 2147-9194

ULUSLARARASI YÖNETİM İKTİSAT VE İŞLETME DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF MANAGEMENT ECONOMICS AND BUSINESS

EBSCO Host Veri Tabanı
EBSCO Host Database

ASOS Index Veri Tabanı
ASOS Index Database

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı
TUBITAK-ULAKBIM Social Sciences Database

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Makale Veri Tabanı
Article Database of the Central Bank of the Republic of Turkey

Index Copernicus Veri Tabanı
Index Copernicus Database

DOAJ Veri Tabanı
DOAJ Database

Cilt 10 *Volume 10* | **Sayı 23** *Number 23* | **Yıl 2014** *Year 2014*

ULUSLARARASI YÖNETİM İKTİSAT VE İŞLETME DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF MANAGEMENT ECONOMICS AND BUSINESS

Sahibi / Owner
Mahmut ÖZER
Rektör / Rector
Bülent Ecevit Üniversitesi / Bulent Ecevit University

Editör / Editor
Hasan VERGİL

Editör Yardımcıları / Co-Editors
Özcan SEZER
Emrah İ. ÇEVİK
Zafer ÖZTÜRK

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / General Publication Manager
Özcan SEZER

Yayın Kurulu / Associate Editors
Öznur YÜKSEL, *Çankaya Üniversitesi*
Ercan UYGUR, *Türkiye Ekonomi Kurumu*
M. Merih PAYA, *İstanbul Üniversitesi*
Ali M. KUTAN, *Southern Illinois University at Edwardsville*
Sel DİBOOGLU, *University of Missouri-St. Louis*
Recai M. YÜCEL, *State University of New York at Albany*
Hasan VERGİL, *Bülent Ecevit Üniversitesi*
Muhlis BAĞDİGEN, *Bülent Ecevit Üniversitesi*
Güven MURAT, *Ordu Üniversitesi*
Turhan KORKMAZ, *Mersin Üniversitesi*
Hamza ÇEŞTEPE, *Bülent Ecevit Üniversitesi*
Yasemin KÖSE, *Bülent Ecevit Üniversitesi*
Ahmet BEŞKAYA, *Bülent Ecevit Üniversitesı*
Hakan SARIBAŞ, *Bülent Ecevit Üniversitesi*
Özcan SEZER , *Bülent Ecevit Üniversitesi*
Emrah İ. ÇEVİK, *Bülent Ecevit Üniversitesi*
Zafer ÖZTÜRK, *Bülent Ecevit Üniversitesi*

Dergi Sekreteryası / Editorial Assistants

Erdem GÜDENOĞLU
Gizem MUKİYEN AVCI
Tamer GÜVEN
Mehmet YOLCU
Selim ERTAN
Neslihan KARAKOÇ
Mehmet AVCI

İLETİŞİM / CONTACT

Dergi Yazışma Adresi / Correspondence: Bülent Ecevit Üniversitesi, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi Editörlüğü, İİBF Binası Kat: 5 İncivez/67100 ZONGULDAK

Tel: 0 (372) 257 15 66, **Faks:** 0 (372) 257 40 57

E-posta / E-mail: sbd@karaelmas.edu.tr

Ağ Adresi / Web Adress: http://www.ijmeb.org

Yayın Hizmetleri ve Baskı / Publishing Services and Printing
BULUŞ Tasarım ve Matbaacılık Hizmetleri, Bahriye Üçok Caddesi 9/1 Beşevler, 06500 Ankara, Türkiye
Tel: (0312) 222 44 06 • Faks: (0312) 222 44 07 • E-posta: bulus@bulustasarim.com.tr

BU SAYININ HAKEMLERİ / *REFEREES OF THIS ISSUE*

Arzu TAY BAYRAMOĞLU	Bülent Ecevit Üniversitesi
Ayşe SÜMER	Marmara Üniversitesi
Berk YILDIZ	Bülent Ecevit Üniversitesi
Cem AYDEN	Fırat Üniversitesi
Cengiz TORAMAN	Gaziantep Üniversitesi
Emrah İsmail ÇEVİK	Bülent Ecevit Üniversitesi
Erhan DEMİRELİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Ertuğrul YILDIRIM	Bülent Ecevit Üniversitesi
Esra BULGURCU GÜREL	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Eyüp BASTI	Fatih Üniversitesi
Ferdi KESİKOĞLU	Bülent Ecevit Üniversitesi
Gonca BAYRAKTAR DURGUN	Gazi Üniversitesi
Gökhan DÖKMEN	Bülent Ecevit Üniversitesi
Hamza ÇEŞTEPE	Bülent Ecevit Üniversitesi
Hatice KARAKUŞ	Artvin Çoruh Üniversitesi
Hüseyin ALTAY	Mustafa Kemal Üniversitesi
İlker Hüseyin ÇARIKÇI	Süleyman Demirel Üniversitesi
İlker ÖZDEMİR	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Levent Necmi AKTÜRK	Bülent Ecevit Üniversitesi
Mehmet CURAL	Bülent Ecevit Üniversitesi
Mehmet Fatih BAYRAMOĞLU	Bülent Ecevit Üniversitesi
Mustafa ÖZER	Anadolu Üniversitesi
Nida ABDİOĞLU	Balıkesir Üniversitesi
Nükhet KIRCI ÇEVİK	Bülent Ecevit Üniversitesi
Orhan ELMACI	Dumlupınar Üniversitesi
Ramazan AKSOY	Bülent Ecevit Üniversitesi
Ramazan ŞENGÜL	Kocaeli Üniversitesi
Ruziye COP	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sami KARACAN	Kocaeli Üniversitesi
Selami ÖZCAN	Yalova Üniversitesi
Şakir SAKARYA	Balıkesir Üniversitesi
Tamer EREN	Kırıkkale Üniversitesi
Uğur SADİOĞLU	Hacettepe Üniversitesi
Yeşim ÖZER	İstanbul Üniversitesi

Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 10, Sayı 23, 2014
Int. Journal of Management Economics and Business, Vol. 10, No. 23, 2014

İÇİNDEKİLER / *CONTENTS*

Sayfa

- Yönetsel Demokrasi Ekseninde Kamu Yönetimi İle Birey İlişkilerinin Analizi
  Prof. Dr. Ramazan ŞENGÜL _____ **1-12**
- Bütçe Açıklarının Reel Döviz Kuru Üzerindeki Etkileri: Türk Ekonomisi Üzerine Bir Uygulama
  Doç. Dr. M. Fatih İLGÜN, Yrd. Doç. Dr. Cüneyt DUMRUL, Arş. Gör. Dr. Ahmet AYSU _____ **13-30**
- İç ve Dış Borç Tercihini Etkileyen Faktörler
  Yrd. Doç. Dr. Levent Yahya ESER, Arş. Gör. Nagihan BİRİNCİ _____ **31-52**
- Ülke Kredi Notu Değerlendirme Kriterleri Açısından Türkiye: AB İle Karşılaştırmalı Analiz
  Yrd. Doç. Dr. Serap OVALI _____ **53-80**
- Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik: Türkiye Örneği
  Arş. Gör. Recep ULUCAK, Arş. Gör. Zübeyde Ş. ULUCAK _____ **81-98**
- Sürece Dayalı Faaliyet Tabanlı Maliyetlemenin Kapasite Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi ve Bir Hastane Uygulaması
  Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU, Öğr. Gör. Dr. Bedia ATALAY _____ **99-120**
- Muhasebe Eğitimindeki Bilgi, Beceri ve Eğitim Tekniklerinin Gerekliliklerine İlişkin Beklentiler: Türkiye'deki Akademisyenlere ve Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma
  Doç. Dr. Aylin POROY ARSOY, Arş. Gör. Tuba BORA, Prof. Dr. Seval SELİMOĞLU _ **121-136**
- Ocak Ayı Anomalisi: Borsa İstanbul Endeksleri Üzerine Bir Uygulama
  Yrd. Doç. Dr. Sinan AYTEKİN, Prof. Dr. Şakir SAKARYA _____ **137-156**
- Öğretmenlerin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi
  Doç. Dr. Zeynep FİLİZ _____ **157-172**
- İnşaat Projelerinde Bulanık Analitik Hiyerarşi Süreci İle Karar Verme
  Yrd. Doç. Dr. Emre İPEKÇİ ÇETİN, Yasin AKİL, Ayşe Işıl GÜLER _____ **173-190**
- Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisi: Borsa İstanbul'da Ampirik Bir Araştırma
  Doç. Dr. Serkan TERZİ, Yrd. Doç. Dr. İlker KIYMETLİ ŞEN, Arş. Gör. Bilal SOLAK _ **191-206**
- Entelektüel Sermaye Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarına Yönelik Bir İçerik Analizi: 2002-2012 Dönemi
  Yrd. Doç. Dr. Metin BAŞ, Öğr. Gör. Dr. Fulya MISIRDALI YANGİL, Öğr. Gör. Seval AYGÜN _____ **207-226**

- Analyzing the Effects of Corporate Social Responsibility Level on the Financial Performance of Companies: An Application on Bist Corporate Governance Index Included Companies
  Arş. Gör. Duygu ACAR ERDUR, Arş. Gör. Esen KARA _____ **227-242**
- Tüketici Güveni Perakende Satışlardaki Değişimi Öngörebilir mi? Bir Örnek Uygulama
  Yrd. Doç. Dr. Yusuf Volkan TOPUZ _____ **243-254**
- Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Üzerine Bir İnceleme
  Yrd. Doç. Dr. Volkan DAYAN _____ **255-266**
- Bankacılık Sektöründe Çalışanların Tükenmişlik Düzeylerinin Maslach Kriterlerine Göre Ölçülmesi
  Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜRBÜZ, Murat KARAPINAR _____ **267-278**
- İl Sistemine Geçiş Sorunsalı: Türkiye'de 1864 Vilayet Nizamnamesi ile İl Sistemine Geçilmiş Midir?
  Dr. Nazım KARTAL _____ **279-294**

Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 10, Sayı 23, 2014
Int. Journal of Management Economics and Business, Vol. 10, No. 23, 2014

KURUMSAL YÖNETİM UYGULAMALARININ DENETİM KALİTESİNE ETKİSİ: BORSA İSTANBUL'DA AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA[1]

Doç. Dr. Serkan TERZİ
Çankırı Karatekin Üniversitesi, İİBF, *(serkanterzi@gmail.com)*

Yrd. Doç. Dr. İlker KIYMETLİ ŞEN
İstanbul Ticaret Üniversitesi, Ticari Bilimler Fakültesi, *(ilksen@ticaret.edu.tr)*

Arş. Gör. Bilal SOLAK
İnönü Üniversitesi, İİBF, *(bilal.solak@inonu.edu.tr)*

ÖZET

Bu çalışmada kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi araştırılmıştır. Bunun için Borsa İstanbul (BIST) 100 endeksinde işlem gören şirketlerin 2012 yılı verileri kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılan değişkenler, seçilen şirketlerin finansal tablolarından, faaliyet raporlarından ve kurumsal internet adreslerinden elde edilmiştir. Seçilen değişkenler, literatürde daha önce kullanılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi için lojistik regresyon yöntemi kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda denetim kalitesi üzerinde yönetim kurulunun yapısı ile kurumsal yatırımcıların istatistiksel açıdan anlamı ve pozitif yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bulgular literatürle uyumludur.

Anahtar Kelimeler: *Kurumsal Yönetim, Denetim Kalitesi, Borsa İstanbul.*

IMPACT OF CORPORATE GOVERNANCE PRACTICES ON AUDIT QUALITY: AN EMPIRICAL RESEARCH IN BORSA ISTANBUL

ABSTRACT

In this paper, the impact of corporate governance practices on audit quality is investigated. For this purpose, the dataset of the 100-index companies in the Borsa Istanbul (BIST), 2012, has been used. The variables utilized were obtained from the companies' financial statements, annual reports, and corporate web sites. The selected variables were used in previous studies in the literature. Logistic regression was used to determine the relationship between the dependent and independent variables. Findings show the relationship between the structure of director's board and institutional ownership has statistically significant relationship with audit quality. The results of this paper are consistent with previous studies.

Keywords: *Corporate Governance, Audit Quality, Borsa Istanbul.*

[1] Bu çalışma, 24-26 Ekim 2013 tarihinde İstanbul'da düzenlenen 10. Uluslararası Muhasebe Konferansında sunulmuştur.

www.ijmeb.org ISSN:2147-9208 E-ISSN:2147-9194
http://dx.doi.org/10.17130/ijmeb.2014.10.23.652

1. Giriş

Kurumsal yönetimle ilgili çalışmalar 1970'li yıllarda Amerika'da başlamış ve 1990'lı yıllarda diğer ülkelerde çeşitli düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Bu ülkeler Japonya, Almanya ve İngiltere olup, kurumsal yönetimle ilgili çalışmaların gelişmiş ülkelerde başladığını söyleyebiliriz (Terzi, 2012:137). Gelişmekte olan ülkelerde ise özellikle 20. yüzyılda yaşanan bazı olaylar sonucunda kurumsal yönetimin öneminin artmasına paralel olarak gelişimler yaşanmıştır. Muhasebe skandalları ile birlikte önemi artan kurumsal yönetim kavramı, akademik literatürde tartışılır hale gelmiştir (Maingot & Zeghal, 2008:225).

Kurumsal yönetimin (veya kurumsal yönetişim) Amerika ve Avrupa'da yaşanan Enron, WorldCom, Parmalat gibi muhasebe skandalları sonrasında borsada işlem gören şirketler açısından önemi artmış ve bu konuyla ilgili yasal düzenlemeler yapılmıştır. Özelikle Amerika'da yaşanan Enron skandalı sonrası ortaya çıkan sermaye piyasalarına yönelik güvensizliğin giderilmesi amacıyla Sarbanes Oxley Yasası çıkarılmıştır. Bu skandalların piyasalarda neden olduğu güvensizlik ve yatırımcıların finansal tablolara güvensizliği, finansal sistemin gözden geçirilmesini ve revize edilmesini zorunlu kılmıştır. Bu sorunun giderilmesi için sadece muhasebe kayıtları ve finansal tablolarla ilgili düzenlemelerin yeterli olmayacağı, gerçekte sorunun üst düzey işletme yöneticileri, muhasebeciler, avukatlar, finansal analistler, derecelendirme kuruluşları, standart belirleyiciler, piyasa düzenleyicileri ve yatırımcılarla ilgili boyutlara da sahip olduğu ifade edilmiştir (Alagöz, 2008:96).

Kurumsal yönetim, finansal raporlama sistemin etkin bir biçimde işleyişinin sağlanmasında önemli bir unsurdur. Teorik olarak kurumsal yönetimin etkin bir biçimde oluşturulması ve uygulanmasını sağlayan üç izleme mekanizması bulunmaktadır. Bunlar; iç kontrol sistemi, yönetim kurulu ve denetim komitesidir (Abdullah vd., 2008:17).

Bu çalışmanın amacı, kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisinin incelenmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek için BIST 100 endeksinde işlem gören şirketler üzerinde bir araştırma yapılmıştır.

2. Türkiye'de Kurumsal Yönetim Uygulamaları ve Denetim Mesleği

Literatürde kurumsal yönetim kavramı ile ilgili ortak bir tanım mevcut değildir. Çeşitli kurum ve araştırmacılar tarafından farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Örneğin Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) kurumsal yönetimi, "şirketin yönlendirildiği ve kontrol edildiği bir sistem" olarak tanımlamaktadır (Sönmez & Toksoy, 2011:54).

Türkiye'de ulusal piyasalara yön veren üç önemli düzenleme mevcuttur. Bunlardan ilki Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'nun, diğeri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK)'nun düzenlemeleri ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'dur.

SPK düzenlemeleri, halka açık, diğer bir ifadeyle borsaya kayıtlı veya halka açık sayılan şirketleri kapsamaktadır. SPK'nın kurumsal yönetimle ilgili düzenlemesi, 2003 yılında yayınlanan "Kurumsal Yönetim İlkeleri" ile olmuştur. Bu düzenleme 2005 yılında tekrar güncellenmiştir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde kurumsal yönetim hedefleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Terzi, 2012:138-139):

- Pay sahiplerin (hissedarların) haklarının güçlendirilmesi,
- Şeffaflığın (kamuya hesap verebilirliğin) arttırılması,
- Muhasebedeki eksikliklerin giderilmesi,
- Yaptırımların ve yaptırım uygulamalarının geliştirilmesi,
- Yönetim kurulunun bağımsızlığı ve sorumluluğunun arttırılması,
- Rekabetin teşvik edilmesi,
- Haksız kazancın engellenmesi.

SPK'nın 30/12/2011 tarih ve 28158 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Seri IV, 56 no.lu "Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ"'de Kurumsal Yönetim İlkeleri dört ana başlıkta açıklanmıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

- Pay sahipleri,
- Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık,
- Menfaat sahipleri,
- Yönetim kurulu.

SPK düzenlemelerine uymakla yükümlü olan halka açık şirketler/halka açık sayılan şirketler uyguladıkları kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin "Kurumsal Yönetim Uyum Raporu" hazırlamak ve bunu yayınlamakla yükümlüdürler.

BDDK tarafından 2005 yılında yayınlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nunda kurumsal yönetimle ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemeler; yönetim, iç sistemler, yetkili kuruluşlar ve finansal raporlama ana başlıkları altında yapılmıştır.

Temmuz 2012'de yayınlanarak yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili düzenlemeler yer almıştır. Bu düzenlemelerin SPK tarafından yapılan düzenlemelere paralel olduğu söylenebilir. TTK'da kurumsal yönetim ilkeleri; şeffaflık, adillik veya eşitlik, sorumluluk, hesap verebilirlik ekseninde teşekkül ettirilmiştir.

Türkiye'de denetim mesleğinin oluşumu ve gelişimi eskilere kadar gitmekle birlikte günümüzdeki oluşumunu Avrupa Birliği üyeliği sürecinde aldığını söyleyebiliriz. Türkiye'deki denetim mesleğinin uluslararası standartlara göre icra edilmesi için başta SPK olmak üzere çeşitli kurumlar tarafından düzenlemeler yapılmış ve en son olarak TTK ile birlikte denetim faaliyetlerinin Uluslararası Denetim Standartları'na göre yapılacağı belirtilmiştir.

Dünyada dört büyükler olarak bilinen denetim şirketlerinin yanında çok sayıda yerel denetim şirketleri de Türkiye'de faaliyet göstermektedir. Bu denetim şirketleri denetim faaliyetlerini Uluslararası Denetim Standartları'na göre yapmaktadır.

3. Literatür Araştırması ve Hipotez Geliştirme

Son yıllarda yaşanan finansal skandallara bağlı olarak muhasebe, finansal raporlama ve denetimde yatırımcıları korumak amacıyla önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır (Adeyemi & Fagbemi, 2010:171; Soliman & Elsalam, 2012:1293). Bu değişimler finansal raporlamada şirketlerin hesap verebilirliliği ve şeffaflığını ön plana çıkarmıştır. Bu açıdan özellikle 2001 yılında Amerika'da yaşanan Enron skandalından sonra yayınlanan Sarbanes Oxley Yasası ile kurumsal yönetim ilkelerinin halka açık şirketler tarafından uygulanması zorunlu hale gelmiştir. Nitekim 2003 yılında Türkiye'de de SPK tarafından kurumsal yönetimle ilgili tebliğ yayınlanmıştır.

Enron vakası ile birlikte dünyanın en büyük denetim firmalarından olan Arthur Anderson şirketinin batması, denetime olan güvenin de zedelenmesine neden olmuştur. Çünkü denetimin temel amaçlarından birisi, finansal tablolara güvenilirlik kazandırmaktır. Halbuki Enron skandalında finansal tablolarda hileler yapılmış ve bu da denetim firmasınca ortaya çıkartılmamıştır. Aynı durum Türkiye'de İmar Bankası olayında kendini göstermiş ve yatırımcıların piyasalara olan güveninin zedelenmesine neden olmuştur.

Denetim faaliyetinin en temel amaçlarından biri, hatalı veya hileli bilgilerin neden olabileceği riski azaltmak, finansal raporlamalarda yöneticilerin yapabilecekleri usulsüzlükleri en aza indirmektir (Adeyemi & Fagbemi, 2010:171; Soliman & Elsalam, 2012: 1293). Yapılan araştırmalarda şirketlerdeki hile ve usulsüzlüklerin denetim kalitesinin zayıf olduğu ortamlarda ortaya çıktığı belirtilmektedir (Acar vd., 2011:275).

Denetim kalitesi kavramsal olarak DeAngelo tarafından "*müşterilerin muhasebe sistemlerindeki ve finansal raporlamadaki usulsüzlüklerini ortaya çıkarmak*" şeklinde tanımlanmaktadır. Denetim kalitesinin iki temel bileşeni bulunmaktadır (DeAngelo, 1981:186). Bunlardan ilki hileli/usulsüz işlemleri tespit etmek, diğeri ise bunların raporlanmasıdır (Beisland vd., 2012:8).

Beisland vd. (2012) kurumsal yönetim uygulamaları ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiye yönelik literatürde iki görüş olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşlerden ilki, etkili kontrol mekanizmasının kaliteli denetime olan ihtiyacı azaltacağıdır. Buna karşıt olan diğer görüş de, kurumsal yönetimin tamamlayıcı bir mekanizma olduğudur. Bu iki görüşe göre kontrol mekanizmasının geliştirilerek, denetim kalitesinin daha da arttırılabileceği söylenebilir.

Vekalet teorisine (agency theory) göre şirket yöneticisi, bağımsız denetim faaliyetinin, finansal tablolardaki iddialara ve beyanlara kattığı kredibiliteyi istemektedir. Şirket sahibi ve yönetici kişisel çıkarlarına göre davranmaktadır ve her iki tarafın amaçları ve hedefleri farklıdır. Bu durumda, vekalet teorisine göre, şirket sahibi ve yönetici arasında bir çatışmanın olması kaçınılmazdır (Esendemir, 2011:3894). Denetim, bu çatışmanın düzenlenmesi amacıyla temel kontrol mekanizmalarından biridir. Bundan dolayı kaliteli bir denetim faaliyeti, bu çatışmanın yoğunluğunu değiştirebilir (Adeyemi & Fagbemi, 2010:171).

Denetim kalitesi, finansal raporlama sürecinde olduğu gibi kurumsal yönetimin etkin bir biçimde yürütülebilmesi için önemli bir unsurdur (Abdullah vd., 2008:19). Denetim kalitesinin belirlenmesi amacıyla literatürde değişik değişkenler kullanılmıştır. Bazı çalışmalarda denetim

kalitesinin belirlenmesinde denetim ücreti esas alınmıştır (O'Sullivan, 2000; Carcello vd., 2002; Salleh vd., 2006; Mitra vd., 2007). Bu çalışmalarda yüksek denetim ücreti ile düşük denetim ücretinin denetim kalitesine etkisi incelenmiş ve yüksek denetim ücretinde denetçinin denetim hizmetini daha etkin sundukları belirlenmiştir. Bazı çalışmalarda ise denetim kalitesi denetim şirketinin büyüklüğü esas alınarak incelenmiştir (DeAngelo, 1981; Beasley & Petroni, 2001; Fan & Wong, 2005; Kane & Velury, 2004; Abdullah vd., 2008; Adeyemi & Fagbemi, 2010; Soliman & Elsalam, 2012; Beisland vd., 2012). Soliman & Elsalam yaptıkları çalışmada büyük ölçekli denetim şirketlerinin, küçük ölçekli şirketlere göre hata ve usulsüzlükleri tespit etmede daha iyi olduklarını ifade etmişlerdir (Soliman & Elsalam, 2012:1293). Bunun nedeninin, büyük ölçekli şirketlerin insan kaynağı ve ekipman olarak daha fazla kaynağa sahip olmaları söylenebilir. Bu nedenle çalışmamızda denetim kalitesinin belirlenmesi amacıyla ikili değişken olarak dört büyükler olarak bilinen denetim firmalarının (big four) denetlediği şirketler 1, diğerlerinin denetledikleri 0 olarak dikkate alınmıştır.

Denetim kaliteli =1 (Dört büyük denetim firması tarafından gerçekleştirilen denetim)

Denetim kaliteli değil =0 (Dört büyük firma dışındaki denetim firmaları tarafından gerçekleştirilen denetim)

Çalışmanın temel amacı, kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisinin incelenmesidir. Bu amacı araştırmak için BIST-100 endeksinde kote şirketlerin kurumsal yönetim uygulamalarını temsil etmek amacıyla bazı değişkenler seçilmiştir. Literatürde, kurumsal yönetim uygulamalarını temsil eden bazı değişkenler kullanılmaktadır. Bu değişkenler takip eden bölümlerde açıklanmıştır. Bu çalışmada temel amacın yanında aşağıdaki amaçlar da incelenmiştir:

i. BIST-100 endeksinde kote olan şirketlerin yönetim kurulu yapılarının incelenmesi,

ii. BIST-100 endeksinde kote olan şirketlerin CEO'ları ile yönetim kurulu başkanlarının aynı kişi olup olmadıklarının incelenmesi,

iii. BIST-100 endeksinde kote olan şirketlerin sermaye yapılarının (kurumsal veya yönetici sahipliği açısından) incelenmesi,

iv. BIST-100 endeksinde kote olan şirketlerin denetim komitelerinin incelenmesi,

v. Seçilen değişkenlerin aralarındaki ilişkilerin denetim kalitesine etkisi.

3.1. Yönetim Kurulunun Yapısı ve Denetim Kalitesi

Yönetim kurulunun kurumsal yönetiminde önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Nitekim yönetim kurulu, yönetim faaliyetlerinin gözetimi ve kontrolü açısından en etkili kontrol mekanizmasıdır (Beasley, 1996:444). Kurumsal yönetim ile şirket sahipliğinin ayrışmış olmasından dolayı yönetim kurulu hissedarların çıkarlarını korumaktadır (Soliman & Elsalam, 2012:1293). Bu nedenle yönetim kurulunun yapısı ile denetim faaliyetlerinin kalitesi arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Bu bağlantı, hissedarların çıkarının korunması amacıyla yönetim kurulu tarafından bağımsız denetçinin seçilmesidir (Adeyemi & Fagbemi, 2010:172).

Yönetim kurulunun yapısı ile denetim kalitesi arasındaki ilişki, yönetim kurulundaki bağımsız üyelerle de ilişkilidir. Vekalet teorisine göre şirket sahibi ile yöneticiler arasında ortaya çıkabilecek çatışmada önemli rol oynayabilecek olan üyeler, bağımsız üyeler olacaktır. SPK'nın Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde yönetim kurulunun en az 5 üyeden oluşması istenmekte ve yönetimde icrada görevli olan ve olmayan üyelerin bulunacağı belirtilmektedir. Yine aynı düzenlemede, yönetim kurulunun çoğunluğunun icrada görevli olmayan üyelerden oluşması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca icrada görevli olmayan üyeler arasında da bağımsız yönetim kurulu üyeleri olması gerekmekte ve bunların sayısı toplam üye sayısının üçte birinden az olmamalıdır. Bağımsız veya şirket dışından atanan yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler tarafından finansal raporlamalarda çeşitli faydalar sağlamak amacıyla yapılabilecek davranışları tespit etmek ve/veya önlemek için teşvik edici olacaktır (Abdullah vd., 2008:20). Bu nedenle Beasley & Petroni (2001)'ye göre bağımsız yönetim kurulu üyeleri, şirket yöneticilerine göre denetim kalitesini yükseltmektedir. Nitekim yapılan bazı çalışmalarda da bağımsız yönetim kurulu üyeleri ile denetim kalitesi arasında istatistiksel açıdan pozitif bir ilişki bulunmuştur (O'Sullivan, 2000; Salleh vd., 2006; Abdullah vd., 2008). Bu nedenlerden dolayı çalışmada yönetim kurulunun yapısı ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi ölçmek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H1: Denetim kalitesi ile yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

H2: Denetim kalitesi ile icrada görevli olmayan yönetim kurulundaki üye sayısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

3.2. CEO ile Yönetim Kurulu Başkanının Aynı Kişi Olmaması (İkililik) ve Denetim Kalitesi

Bu çalışmada genel müdür (CEO) ile yönetim kurulu başkanının aynı kişi olup olmaması da incelenmiştir. Bu durum, literatürde CEO İkililiği (CEO Duality) olarak ifade edilmektedir. Normal olarak CEO ile yönetim kurulu başkanının aynı kişi olması kurumsal yönetimin etkinliğine zarar vermektedir. Çünkü çıkarların çakışmasına neden olabilir. Bu duruma genellikle aile şirketlerinde rastlanılmaktadır. Türkiye'deki uygulamalarda da bu ikililik ortaya çıkmaktadır. SPK'nın Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde yönetim kurulu başkanı ile genel müdürün yetkilerinin net bir biçimde ayrıştırılması istenmektedir.

Son yıllarda yaşanan muhasebe skandallarıyla birlikte genel müdür ile yönetim kurulu başkanının aynı kişi olması kontrol ve gözetim mekanizması ile şeffaflığı zedelemektedir (Lin & Liu, 2009:50). Literatürde yapılan bazı çalışmalarda denetim kalitesi ile CEO ikililiği arasında anlamlı ilişkiler tespit edilememiştir (O'Sullivan, 2000; Salleh vd., 2006; Abdullah vd., 2008; Adeyemi & Fagbemi, 2010; Soliman & Elsalam, 2012). Ancak Beisland vd. (2012) yaptıkları çalışmada CEO ikililiği ile kurumsal yönetim uygulamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü ilişkiler bulmuştur. Bu nedenle CEO ikililiği ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi ölçmek için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H3: Denetim kalitesi ile CEO ikililiği arasında anlamlı ve negatif bir ilişki vardır.

3.3. Sermaye Yapısı ve Denetim Kalitesi

İşletme dışındaki yatırımcılar ile yöneticiler arasında subjektif düzeyde risk ve fırsatçılık olarak bir ilişki vardır. Bu durum bilgi çarpıklığının bir sonucudur. Finansal raporlamada sosyal sorumluluk gereğince sahiplik ile kontrol ayrımı yapılmalıdır (Adeyemi & Fagbemi, 2010:172). Bu açıdan sermaye yapısı incelendiğinde üç tür yatırımcı profili ortaya çıkmaktadır. Bunlar; yönetici sahipliği, kurumsal yatırımcı ve bireysel yatırımcıdır. Bunlardan ilki şirket yöneticilerinin sermayedar olması durumudur. Literatürde bu durum için "yönetici sahipliği" kavramı kullanılmaktadır (Ünlü vd., 2011). Yöneticilerin sermayede sahip oldukları bu pay, şirket için önemli olmaktadır. Çünkü bu durumun denetim kalitesi üzerinde etkisi beklenmektedir. Bununla birlikte icrada görevli olan ve olmayan yönetim kurulu üyelerinin sahip oldukları payların da denetim kalitesi üzerinde farklı etkileri olacağı ifade edilmektedir. Çünkü icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin paylarının yüksekliği, yöneticilerin çıkarları ile şirket sahibinin çıkarı arasındaki farklılığın giderilmesi ve/veya azaltılmasına imkan verebilecektir (Abdullah vd., 2008:21). Buna karşın yönetici sahipliği, hissedarlar için yayınlanan bilgilerin hatalı olmasına neden olabilecek ve böylece bu durumun belirlenmesi amacıyla denetçiler mesleki şüphecilik ilkesi gereğince ilave denetim testlerini uygulamaları gerekecektir. Bu eleştirel duruma karşın O'Sullivan (2000) yaptığı çalışmada yönetici sahipliği oranının düşük tutulması gerekliliğini ifade etmiştir (O'Sullivan, 2000:401). Bu nedenlerden dolayı yönetici sahipliği ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi ölçmek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H4: Denetim kalitesi ile yönetici sahipliği arasında anlamlı ve negatif bir ilişki vardır.

H5: Denetim kalitesi ile icrada görevli olmayan yöneticilerin sahip oldukları sermaye payı arasında anlamlı ve negatif bir ilişki vardır.

Literatürde denetim kalitesinin ölçülmesinde yönetici sahipliğine karşın kurumsal yatırımcı, şirketin sermaye payında kurumsal şirketlerin sahip oldukları payları ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle aracı kurumlar, banka ve finans kuruluşları, sigorta şirketleri, fon şirketleri gibi kurumlar literatürde kurumsal yatırımcı olarak tanımlanmaktadır (Soliman & Elsalam, 2012:1293). Genel olarak bakıldığında kurumsal yatırımcıların sermayelerinin yüksek olması nedeniyle bireysel yatırımcılara göre daha büyük paylara sahip oldukları söylenebilir. Bu çıkarım esas alındığında kurumsal yatırımcıların bireysel yatırımcılara göre daha fazla etkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla denetim sürecinde bireysel yatırımcılardan ziyade kurumsal yatırımcıların faaliyetleri incelenmelidir (Abdullah vd., 2008:22). Kane & Velury (2004) yaptıkları çalışmada denetim şirketinin büyüklüğü ile kurumsal yatırımcı arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışmada kurumsal yatırımcıları olan şirketlerin daha çok, büyük ölçekli denetim şirketleri ile çalıştıkları belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak da bu şirketlerin daha fazla denetim kalitesi imkanı sağlaması olarak ifade edilmiştir. Chan vd. (2007) yaptıkları çalışmada sermaye yapısı (sahiplik) ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Gelişmiş piyasalarda kurumsal yatırımcıların, bağımsız denetimi ve kalitesini arttırdığını belirlemişlerdir. Mitra vd. (2007) tarafından kurumsal yatırımcılar ile denetim ücreti arasındaki ilişkiyi incelemek üzere bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada kurumsal yatırımcılar ile denetim ücreti arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle kurumsal yatırımcılar, daha kaliteli bir denetim faaliyeti

talep etmektedir ve bu durum da talep edilen denetim ücretini arttırmaktadır. Zureigat (2011) yaptığı çalışmada kurumsal yatırımcıların denetim kalitesi üzerinde anlamlı ve pozitif etkisi olduğunu belirlemiştir. Kurumsal yatırımcının şirketin sermayesinde sahip olacağı pay aynı zamanda şirketin halka açıklık oranıyla da ilgilidir. Halka açıklık oranı yüksek olan şirketlerde kurumsal yatırımcıların payının arttırılması imkanı vardır. Nitekim Gürbüz (2005) yaptığı çalışmada yüksek halka açıklık oranlarına sahip şirketlerin ileri derecede kurumsal yönetim ilkeleri uyguladıklarını tespit etmiştir. Bu nedenlerden dolayı kurumsal yatırımcılar ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi ölçmek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H6: Denetim kalitesi ile kurumsal yatırımcı yüzdesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

H7: Denetim kalitesi ile halka açıklık yüzdesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

3.4. Denetim Komitesi Yapısı ve Denetim Kalitesi

Denetim komiteleri, son yıllarda yaşanan muhasebe skandalları sonucunda önemi hızla artan e-kurumsal yönetimin etkin bir biçimde uygulanmasında önemli rol oynayan araçlardan birisidir. Denetim komiteleri, gelişmiş ülkelerde 1940'lı yıllardan itibaren uygulanmakta olan ve son yıllarda Türkiye'de de gündeme gelen ve uygulanan bir birimdir (Sevim & Eliuz, 2007:61). Genel olarak denetim komiteleri, yönetici olmayan üyelerden oluşan ve şirket genel kurulunun bir alt komitesi olarak tanımlanabilir. Bu komite, yönetim kurulu ile bağımsız denetçiler arasında bir köprü vazifesini görmektedir. Diğer bir ifadeyle denetim faaliyetinin etkin ve koordinasyon içinde yürütülmesi için gerekli imkanları sağlamaktadır (Terzi, 2012:139). Ayrıca bağımsız denetçilerin bağımsızlığını desteklemesi ve denetçilere bu konuda yardımcı olmasından dolayı denetim komiteleri, iç ve bağımsız denetim kalitesinin arttırılması veya korunmasında önemli role sahiptir (Soliman & Elsalam, 2012:1294). Ayrıca denetim komitesi, finansal raporlamanın güvenilirliği ve işletme birimlerinin finansal açıdan kontrolünün güçlendirilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır (Adeyemi & Fagbemi, 2010:171). Literatürde yapılan birçok çalışmada da şirketlerin bünyesinde kurumsal yönetimin bir parçası olarak oluşturulan denetim komitelerinin hileli ve usulsüz işlemleri tespit etmede ve/veya önlemede önemli bir araç olduğu ifade edilmektedir (Abbott vd., 2007:808; Terzi, 2012:137).

Denetim komitesi ayrıca, muhasebe sisteminin işleyişinin kalitesini sağlamak ve kontrol uygulamalarını olurlu kılmak amacıyla bağımsız denetçinin seçilmesi için genel kurula öneride bulunmaktadır. Denetim komitesi ile bağımsız denetim arasındaki etkileşim, işletme dışındaki hissedarlarına sunulan bilgilerin kalitesini de arttıracaktır (Soliman & Elsalam, 2012:1294). Bu nedenlerden dolayı denetim komitesi ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi ölçmek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H8: Denetim kalitesi ile şirketlerde denetim komitesinin varlığı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

H9: Denetim kalitesi ile denetim komitesinde icrada görevli olmayan üye yüzdesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

Denetim faaliyetlerinin kaliteli bir biçimde yürütülmesinde etkin rol alacak olan denetim komitesi, bu koordinasyon ve gözetim faaliyetini yürütebilmesi için denetim komitesine seçilen üyelerin muhasebe ve denetim mesleği ile ilgili ve/veya bu alanda uzman olması bu faaliyetlerin kalitesini arttıracaktır. Çünkü bağımsız denetim faaliyetinin yürütülmesine yardımcı olabilmek ve hileli/usulsüz işlemleri önlemek için gerekli faaliyetlerde bulunabilmek için meslek mensubu olmanın avantajı bulunmaktadır. Bu nedenle denetim komitesindeki üyelerin meslek mensubu olması, denetimin kalitesine olumlu yönde etki yapacaktır. Bundan dolayı denetim komitesindeki üyelerin meslek mensubu olup olmaması ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi ölçmek için aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H10: Denetim kalitesi ile denetim komitesinde üyelerin meslek mensubu olma yüzdesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

4. Araştırma Yöntemi

4.1. Örneklem ve Veri Toplama

Çalışmada kullanılan veriler, BIST-100 endeksine kayıtlı şirketlerin finansal tabloları, kurumsal yönetim uyum raporları, faaliyet raporları ve internet sitelerinden elde edilmiştir. Çalışma 2012 yılını kapsamaktadır. Çalışmaya BIST-100 endeksinde kote olan spor şirketleri (Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçe) dahil edilmemiştir. Bunun nedeni, 2012 yılında bu şirketlerin özel hesap dönemine geçmeleridir. Bundan dolayı çalışmaya 97 şirketin verileri dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen şirketlerin ana kütleyi (100) temsil etme oranı %97'dir. Tablo 1'de çalışmaya dahil edilen şirketlerin sektörleri ve dört büyükler olarak adlandırılan denetim şirketlerinde denetlenme oranları sunulmuştur. Sektörel sınıflandırmada kamuyu aydınlatma platformunda (http://www.kap.gov.tr) yapılan dağılım esas alınmıştır.

Tablo 1: Sektörel ve Denetim Şirketlerine Göre Dağılım

Sektörler	Dört Büyükler		Diğer		Toplam
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	
Madencilik	4	100,00	0	0,00	4
İmalat Sanayii	32	82,05	7	17,95	39
İnşaat ve Bayındırlık	1	50,00	1	50,00	2
Toptan ve Perakende Ticaret, Otel ve Lokantalar	5	100,00	0	0,00	5
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	4	100,00	0	0,00	4
Mali Kuruluşlar	32	84,21	6	15,79	38
Teknoloji	2	100,00	0	0,00	2
Elektrik, Gaz ve Su	1	33,33	2	66,67	3
Toplam	**81**	**83,51**	**16**	**16,49**	**97**

4.2. Değişkenlerin Belirlenmesi

Çalışmamızda denetim kalitesi (DENK) bağımlı değişkendir. Denetim kalitesinin ölçülmesinde dört büyük denetim şirketi esas alınmış ve ikili değişken olarak kullanılmıştır (Kane & Velury, 2004; Abdullah vd. 2008; Adeyemi & Fagbemi, 2010; Soliman & Elsalam, 2012). Buna göre dört büyük denetim şirketinin (KPMG, Ernst & Young, Deloitte Touche Tohmatsu, Price Waterhouse Coopers) denetlemesi halinde 1, aksi halde 0 değeri kullanılmıştır.

Çalışmada seçilen değişkenler, genellikle literatürde kurumsal yönetim ile denetim kalitesi arasındaki ilişkinin açıklanmasında kullanılmıştır (Abbott vd. 2006; Abdullah vd. 2008; Zaluki & Hussin, 2009; Adeyemi & Fagbemi, 2010; Zureigat, 2011; Soliman & Elsalam, 2012; Man & Wong. 2013; Motavassel vd. 2013). Çalışmaya dahil edilen bağımsız değişkenler ve kısaltmaları Tablo 2.'de sunulmuştur.

Tablo 2: Değişkenlerin Tanımları ve Kısaltmaları

Değişkenlerin Tanımları	Kısaltmalar
Denetim kalitesi	DENK
Yönetim kurulundaki bağımsız üye yüzdesi	YKBU
İcra kurulunda yer almayan yönetim kurulu üye yüzdesi	IKUY
CEO ikililiği	DUAL
Yönetici sahipliği	YOSA
İcrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin şirketin sermayesindeki pay yüzdesi	IOYK
Kurumsal yatırımcı yüzdesi	KUYY
Halka açıklık yüzdesi	HAYU
Denetim komitesinin olup olmaması	DEKO
Denetim komitesinde icrada görevli olmayan üye yüzdesi	DEKI
Denetim komitesinde meslek mensubu olanların yüzdesi	DEKM
BIST'te kayıtlı olma süresi	LIST
Şirketin kaç yıllık geçmişe sahip olduğu	GECM
Şirketin büyüklüğü (toplam aktifin doğal logaritması)	BUYK
Finansal kaldıraç (toplam borçlar/toplam aktif)	KALD
İş karmaşıklığı (alacaklar+stoklar/toplam aktif)	KARM

Çalışmaya dahil edilen DUAL ile DEKO değişkenleri ikili değişkendir (dichotomous variables). Eğer CEO ile yönetim kurulu başkanı aynıysa 1, değilse 0 değeri kullanılmıştır. Aynı şekilde şirketlerde denetim komitesi varsa 1, yoksa 0 değerleri kullanılmıştır.

Kurumsal yönetimle ilgili olarak Kane & Velury (2004), Abdullah vd. (2008), Adeyemi & Fagbemi (2010) ile Soliman & Elsalam (2012) tarafından BUYK, KALD ve KARM değişkenleri de yaptıkları çalışmalarda kullanılmıştır. Bundan dolayı çalışmamıza bu değişkenler de dahil edilmiştir. Ayrıca Soliman & Elsalam (2012) tarafından borsada kote olma ve devamlılık değişkeni kullanıldığından çalışmamızda LIST değişkeni analize dahil edilmiştir.

4.3. Yöntem ve Modelin Oluşturulması

Çalışmamızda yöntem olarak lojistik regresyon yöntemi kullanılmıştır (Abdullah vd. 2008; Adeyemi & Fagbemi, 2010; Soliman & Elsalam, 2012). Lojistik regresyon yönteminin seçilmesinin nedeni, bu yöntemde bağımlı değişkenin kategorik olması ve normal dağılım şartı aranmamasıdır (Çokluk vd., 2012:58).

Çalışmamızda kullanılan lojistik regresyon modeli aşağıdaki gibidir:

$$DENK = \beta_0 + \beta_1 YKBU + \beta_2 IKUY + \beta_3 DUAL + \beta_4 YOSA + \beta_5 IOYK + \beta_6 KUYY + \beta_7 HAYU + \beta_8 DEKO + \beta_9 DEKI + \beta_{10} DEKM + \beta_{11} LIST + \beta_{12} GECM + \beta_{13} BUYK + \beta_{14} KALD + \beta_{15} KARM$$

5. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde 97 şirketten elde edilen veriler, analiz edilmiş ve analiz sonuçları literatürle karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

5.1. Karakteristik Bilgiler

Analize dahil edilen şirketlerin verileri ile ilgili Tablo 3'de temel ve tanımlayıcı istatistiki bilgiler sunulmuştur.

Tablo 3: Tanımlayıcı İstatistiki Bilgiler

Değişkenler	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
BUYK	10,77	19,12	14,90	1,74
DEKI	0,00	1,00	0,85	0,35
DEKM	0,00	1,00	0,08	0,23
DEKO	0,00	1,00	0,92	0,28
DENK	0,00	1,00	0,84	0,37
DUAL	0,00	1,00	0,74	0,44
GECM	2,00	87,00	36,72	19,08
HAYU	0,03	1,00	0,38	0,19
IKUY	0,00	1,00	0,76	0,32
IOYK	0,00	64,55	4,07	11,24
KALD	0,01	0,96	0,55	0,24

Tablo 3 devam

KARM	0,01	0,95	0,37	0,21
KUYY	0,00	0,97	0,64	0,18
LIST	0,00	51,00	15,45	9,31
YKBU	0,00	0,60	0,28	0,09
YOSA	0,00	74,81	7,46	17,10

Analizlerin yapılmasında SPSS (Statistical Package for Social Sciences) kullanılmıştır. Tablo 3'de her bir değişkenin minimum, maksimum, ortalama değerleri ve standart sapmaları verilmiştir. Tablo 1 ve Tablo 3 verileri incelendiğinde seçilen şirketlerin %84'ünün dört büyük denetim şirketi tarafından denetlendiği görülmektedir. Seçilen şirketlerin %74'ünde CEO ile yönetim kurulu başkanı aynı değil, yönetim kurulu üyeleri içinde bağımsız üyelerin oranı %28, %92'sinde denetim komitesi mevcut, %64'ünün sermayesini kurumsal yatırımcılar elinde bulundurmakta ve ortalama olarak 36 yıllık bir geçmişe sahip iken, borsada kayıtlı olma süreli ortalama 15 yıldır.

5.2. Lojistik Regresyon Modelinin Sonuçları

Çalışmada oluşturulan hipotezlerin testi için lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Çalışmada lojistik regresyon analiz yöntemlerinden ENTER yöntemi kullanılmıştır. Ancak analizin yapılmasından önce değişkenler arasında çoklu bağlantının (multicollinearity) olup olmadığının araştırılması yapılmıştır. Bunun için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış olup, Pearson's R değerinin bağımsız değişkenler arasında 0,80'i aşmaması istenmektedir. Aksi halde bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı şüphesi söz konusu olabilir (Soliman & Elsalam, 2012:1295). Yapılan analiz sonucu HAYU değişkeni ile KUYY değişkeni arasında 0,80'in üzerinde korelasyon katsayısı (-0,86) hesaplanmıştır. Bu değişkenlerin haricindeki tüm ilişkiler de katsayı 0,80'in altında tespit edilmiştir. Bundan dolayı HAYU değişkeni analizden çıkartılmıştır. Lojistik regresyon analizinin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Lojistik Regresyon Analizi

Değişkenler	β	S.E.	Wald	Exp(B)	Sig.
BUYK	1,052	0,434	5,879	2,862	(*) 0,015
DEKI	-2,699	2,257	1,431	0,067	0,232
DEKM	-0,217	2,001	0,012	0,805	0,914
DEKO	2,240	2,517	0,792	9,392	0,374
DUAL	-0,507	1,357	0,140	0,602	0,709
GECM	0,085	0,044	3,713	1,089	(**) 0,054
IKUY	4,449	2,474	3,236	85,578	(**) 0,072
IOYK	-0,078	0,039	3,986	0,925	(*) 0,046

Tablo 4 devam

KALD	-2,276	2,843	0,641	0,103	0,423
KARM	-2,353	2,430	0,937	0,095	0,333
KUYY	6,729	2,844	5,597	836,162	(*) 0,018
LIST	-0,075	0,052	2,124	0,928	0,145
YKBU	-13,710	5,779	5,628	0,000	(*) 0,018
YOSA	-0,027	0,023	1,354	0,973	0,245
Sabit	-14,695	6,014	5,971	0,000	0,015
Cox&Snell R^2				0,331	
Nagelkerke R^2				0,559	

(*) %5 hata düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı

(*)%10 hata düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı

Tablo 4 incelendiğinde Cox&Snell R^2'nin 0,33 ve Nagelkerke R^2'nin 0,559 olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama oranı olarak ifade edilmektedir. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni orta düzeyde açıkladığı söylenebilir. Adeyemi & Fagbemi (2010)'un yaptığı çalışmada bu oranların daha düşük çıktığı tespit edilmiştir. Abdullah vd. (2008) yaptıkları çalışmada Cox&Snell R^2 değerini daha düşük bulurken, Nagelkerke R^2'ni daha yüksek bulmuştur. Ayrıca modelin uygunluğunun belirlenmesi amacıyla Hosmer Lemeshow Testi kullanılmış olup Ki-Kare değeri 6.900 ($p>0,05$) olarak hesaplanmış ve modelin uygun olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan lojistik analizi sonucuna göre Hipotez 1, Hipotez 5 ve Hipotez 6, %5 hata düzeyinde ($p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı çıktıklarından kabul edilmiştir. Hipotez 2 ise %10 hata düzeyinde ($p<0,10$) istatistiksel olarak anlamlı çıktığından kabul edilmiştir. H3, H4, H7, H8, H9 ve H10 hipotezler ise reddedilmiştir.

Elde edilen bulgular, literatürle uyumludur. Hipotez 1 ile ilgili olarak O'Sullivan (2000), Beasley & Petroni (2001), Carcello vd. (2002), Abdullah vd. (2008), Soliman & Elsalam (2012) tarafından da yönetin kurulundaki bağımsız üyelerin denetim kalitesini arttırdığı istatistiksel olarak tespit edilmiştir.

Hipotez 1'e bağlı olarak da Hipotez 2'nin anlamlı çıkması, bağımsız ve icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin kurumsal yönetim uygulamalarını etkin hale getirdiği ve bunun denetim kalitesine olumlu etki yaptığı tespit edilmiştir.

Hipotez 5 ile ilgili olarak O'Sullivan (2000) ve Mitra vd. (2007) yönetici sahipliğinin denetim kalitesi üzerinde negatif etkisi olduğunu tespit etmelerine rağmen, Abdullah vd. (2008) ve Soliman & Elsalam (2012) yaptıkları çalışmada istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulamamıştır. Ancak Adeyemi & Fagbemi (2010)'un yaptığı çalışmada icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin sahip oldukları paylar ile denetim kalitesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu çalışmada da denetim kalitesi ile icrada görevli

olmayan yöneticilerin sahip oldukları sermaye payı arasında anlamlı ve negatif bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Hipotez 6 ile ilgili olarak Kane & Velury (2004), Mitra vd. (2007) ve Abdullah vd. (2008) tarafından yapılan çalışmada şirketin sermaye yapısında kurumsal yatırımcıların payının yüksekliği denetim kalitesini olumlu etkilediğini bulmuşlardır.

Tablo 4'te yer alan ve kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisinin incelenmesinde literatürde kullanılmış olan diğer değişkenlerden şirketin büyüklüğü ($p<0,05$) ve şirketin köklü bir geçmişe sahip olması ($p<0,10$), denetim kalitesini istatistiksel olarak olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Şirketin köklü bir geçmişe sahip olmasının denetim kalitesine etkisine yönelik literatürde yapılmış çalışma olmamaktadır. Bundan sonraki yapılacak çalışmalarda bu değişkenlerin de dikkate alınması modelin doğruluk oranını arttırabilir. Adeyemi & Fagbemi (2010) ve Soliman & Elsalam (2012) tarafından yapılan çalışmalarda şirketin büyüklüğünün denetim kalitesine olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca Tablo 4'de yer alan Odds oranları (Exp(B)) gösterilmektedir. Bu oran yapılan çalışmada kurumsal yönetim uygulamalarını temsil eden değişkenlerdeki değişimin denetim kalitesine etkisini ortaya koymaktadır. Buna göre istatistiksel açıdan anlamlı olan değişkenlerden IOYK ve YKBU değişkenleri için B katsayılarının negatif, BUYK, GECM, IKUY ve KUYY değişkenlerinde pozitif çıkmıştır. Bunun anlamı, IOYK ve YKBU değişkenlerindeki 1 birimlik artışın denetim kalitesinin Odds oranı üzerinde azalışa, BUYK, GECM, IKUY ve KUYY değişkenlerindeki 1 birimlik artışın denetim kalitesinin Odds oranı üzerinde artışa neden olacağıdır. Bu değişkenlerin denetim kalitesinin Odds oranı üzerindeki etkileri her bir değişkenin Odds oranında olacaktır.

6. Sonuç

Bu çalışmanın amacı, kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisinin incelenmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek için BIST 100 endeksinde işlem gören şirketler üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Analizde kullanılan değişkenler, literatürdeki çalışmalarda da kullanılmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçları, literatürde yapılmış olan bazı çalışmalarla uyumludur.

Yapılan çalışma sonucunda yönetim kurulundaki bağımsız üyeleri, icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyeleri, kurumsal yatırımcılar ve icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin şirket sermayesindeki payı ile denetim kalitesi arasında istatistiksel açından ilişki tespit edilmiştir. Buna karşın CEO ikiliiliği, yönetici sahipliği ve denetim komitesinin yapısı ile denetim kalitesi arasında anlamlı ilişkiler tespit edilememiştir. Yapılan analiz sonucunda kurumsal yönetim uygulamaları içinde yönetim kurulu ve kurumsal yatırımcıların, denetim kalitesi üzerinde etkisi olan en önemli değişkenler olduğu görülmektedir.

Elde edilen bulgulara bağlı olarak denetim kalitesini olumlu yönde etkileyen diğer iki değişken olarak da şirketin büyüklüğü ve sahip olduğu geçmişi tespit edilmiştir. Literatürde yapılan çalışmalarda toplam aktif bazında şirketin büyüklüğünün denetim kalitesine etkisinin olduğu tespit edilmekle birlikte, şirketin sahip olduğu geçmişi ve bunun getirdiği tecrübenin denetim kalitesi ile ilgisine yönelik bir çalışma tespit edilememiştir.

Bu çalışmanın sonuçlarının Türkiye'de yapılacak olan gelecekteki benzer araştırmalar veya düzenleyici kurumlar açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca gelecekte yapılacak çalışmalarda çalışmaya değişken olarak şirketin sahip olduğu geçmişi ve tecrübesinin de dahil edilmesi, dönem olarak daha uzun yılların verileri esas alınarak çalışmaların yapılması önerilmektedir. Buna karşın çalışmamızın kısıtları, BIST-100 endeksi ile sınırlı kalmamız ve analize sadece tek dönemi dahil etmemizdir. Çalışmanın Borsa İstanbul'da kote olan şirketlerin tamamını kapsaması halinde daha doğru sonuçlara ulaşılabilecektir.

Kaynakça

Abdullah W.Z.W., Ismail, S. & Jamaluddin, N. (2008). The impact of board composition, ownership and CEO duality on audit quality: The Malaysian evidence. *Malaysian Accounting Review*, 7(2), 17-28.

Abbott, L.J., Park, Y. & Parker, S. (2000). The effects of audit committee activity and independence on corporate fraud. *Managerial Finance*, 26, 55-67.

Acar, D., Senal, S. & Usul, H.. (2011). Bağımsız denetim kalitesi: denetim firmaları üzerine bir araştırma. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 11(22), 273-306.

Adeyemi, S.B. & Fagbemi, T.O. (2010). Audit quality, corporate governance and firm characteristics in Nigeria. *International Journal of Business and Management*, 5(5), 169-179.

Ahmad-Zaluki, N.A. & Hussin, W.N.W. (2009). Corporate governance and the quality of financial information disclosure. *Accounting Today*, 32-34. Erişim Tarihi: 01.08.2013, http://www.mia.org.my/at/at/2009/05/07.pdf

Alagöz, A. (2008). İşletmelerde *iç kontrol sisteminin önemi ve denetim komiteleri ile iç denetim birimi ilişkisinin hata ve hilelerin önlenmesindeki rolü*. Konya: Tablet Yayınları.

Beasley, M.S. (1996). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. *Accounting Review*, 71(10), 443-465.

Beasley, M.S. & Petroni, K.R. (2001). Board independence and audit-firm type. *Auditing*, 20, 97-114.

Beisland, L.A., Mersland, R., & Strøm, R.Ø. (2012). Audit quality and corporate governance: evidence from the microfinance industry, Erişim Tarihi: 03.08.2013, http://ssrn.com/abstract=2182485

Chan, K.H., Lin, K.Z. & Zhang, F. (2007). On the association between changes in corporate ownership and changes in auditor quality in a transitional economy. *Journal of International Accounting Research*, 6(1), 19-36.

Carcello, J. V., Hermanson, D.R., Neal, T.L. & Riley, R.A.J. (2002). Board characteristics and audit fees. *Contemporary Accounting Research*, 19(3), 365-384.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. 2.Baskı, Ankara: Pegem Yayınları.

DeAngelo, L.E. (1981). Auditors size and audit quality, *Journal of Accounting and Economics*, 3, 183-199.

Esendemir, E. (2011). Finansal bilginin güvenilirliği ile ilgili bağımsız denetimin amacı ve bağımsız denetim süreci ile ilgili son gelişmeler. *Journal of Yasar University*, 23(6), 3890-3903.

Fan, J.P.H. & Wong, T.J. (2005). Do external auditors perform a corporate governance role in emerging markets? Evidence from East Asia. *Journal of Accounting Research*, 43(1), 35-72.

Gürbüz, O. (2006, Mart). Kurumsal yönetim, ülkemizdeki düzeyine ilişkin değerlendirmeler. *7. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, İstanbul.

Kane, G.D. & Velury, U. (2004). The role of institutional ownership in the market for auditing services: An empirical investigation. *Journal of Business Research*, 57, 976-983.

Lin, Z.J. & Liu, M. (2009). The Impact of corporate governance on auditor choice: evidence from China. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 18(1), 44-59.

Maingot, M. & Zeghal, D. (2008). An analysis of corporate governance information disclosure by Canadian banks. *Corporate Ownership & Control*, 5(2), 225-236.

Man, C.K., & Wong, B. (2013). Corporate governance and earnings management: A survey of literature. *The Journal of Applied Business Research*, 29(2), 391-418.

Mitra, S., Hossain, M. & Deis, D.R. (2007). The empirical relationship between ownership characteristics and audit fees. *Rev Quant Finance Acc*, 28, 257-285.

Motavassel, M., Ansari, J., Golzar, B.A. & Zarfsaz, S.T. (2013). Corporate governance attributes, audit quality and financial discourser quality: Case of Tehran Stock Exchange. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 3(5), 297-301.

O'Sullivan, N. (2000). The impact of board composition and ownership on audit quality: Evidence from large UK companies. *The British Accounting Review*, 32(4), 397-414.

Salleh, Z., Stewart, J. & Manson, S. (2006). The impact of board composition and ethnicity on audit quality: evidence from Malaysian companies. *Malaysian Accounting Review*, 5(2), 61-83.

Sevim, Ş. & Eliuz, A. (2007). Denetim komitelerinin iç denetimin etkinliği üzerindeki rolleri ve İMKB'de bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 36, 60-70.

Soliman, M.M. & Elsalam, M.A. (2012). Corporate governance practices and audit quality: An empirical study of the listed companies in Egypt. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, 71, 1292-1297.

Sönmez, A. & Toksoy, A. (2011). Kurumsal yönetim ilkelerinin Türkiye'deki aile şirketlerine uygulanabilirliği. *Maliye Finans Yazıları Dergisi*, 25(92), 51-90.

Terzi, S. (2012). *Hileli finansal raporlama: Önleme ve tespit*. 1.Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.

Ünlü, U., Bayrakdaroğlu, A. & Şamiloğlu, F. (2011). Yönetici sahipliği ve firma değeri: İMKB için ampirik bir uygulama. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 66(2), 201-214.

Zureigat, Q.M. (2011). The effect of ownership structure on audit quality: Evidence from Jordan. *International Journal of Business and Social Science*, 2(10), 38-46.